

Stadskarta

1	Vulcanön	7	Klappebryggan
2	Biblioteksområdet	8	Agnetorps g:a kyrka
3	Idrottshallen	9	Tidaholms kyrka
4	von Essens plats	10	Tingshuset
5	Gasstationen	11	Gamla torget
6	Turbinhusön	12	Birger Anderssons plats

• Skyltning av kulturhistoriskt intressanta platser

..... Föreslagen gångväg

Stadsvandring i Tidaholm

Vandra genom staden vid Tidans porlande vatten. Stadsvandringen tar dig till byggnader och platser som har betydelse för Tidaholms historia.

Historisk vandring

Tidaholm blev stad år 1910 och många byggnader och historiska platser har än idag stor betydelse. När du går stadsvandringen upplever du hur stadsmiljön utvecklats till vad den är idag. Utmed den föreslagna promenadvägen finns skyltar med information om kulturhistoriskt intressanta platser. Platser och byggnader som beskrivs är t ex Bröderna Holmviks hörna på Vulcanön, biblioteksområdet, Turbinhusön med smedstugor och ett gammalt turbinhus, Agnetorps gamla kyrka, Birger Anderssons plats och Stationshuset.

Platser på kartan

1. Vulcanön

Vulcanön var förr en sluten arbetsplats med låsta grindar. Här låg von Essens industrier. De båda röda tegelbyggnaderna till vänster har inrymt kontor, laboratorium och bostäder. I dag har **A** VinContoret och **B** Grafiska verkstaden sin verksamhet där. **C** Det lilla röda tegelhuset nere vid ån har använts som fosforkällare. **D** Tidaholms museum ligger idag i den byggnad som tidigare inrymde Vulcans smedja och verkstad. Industrismedjan är bevarad i ursprungligt skick. Byggnaderna för tändstickstillverkningen revs 1987 för att ge plats åt gymnasieskola. Vulcan var världens största tändsticksfabrik år 1900 och hade då 1600 anställda. **E** Till museet hör också det stora C-magasinet där brukets bilar visas.

2. Biblioteksområdet

Tre vita flyglar står kvar av den gamla herrgårdsbebyggelsen från slutet av 1700-talet. Någon huvudbyggnad kom aldrig till stånd. De två större flyglarna uppfördes 1793 med en fasad av vit slätputs. **F** Den högra fungerade som huvudbyggnad i början, men när Hellidens slott byggdes övergick den till att bli bostad åt disponenten på Vulcan. **G** Den lilla flygeln uppfördes 1794 som brygghus och tvättstuga. **H** På den fjärde flygelns plats uppförde Vulcan 1897 Bibliotekshuset som ett bildningsforum för fabriksarbetarna. Byggnaden har drag av italiensk nyrenässans och arkitekt var H. Cornilsen.

3. Idrottshallen

År 1941 tog stadsfullmäktige i Tidaholm beslut om att uppföra en idrottshall. Denna invigdes 16 november samma år. Idag utnyttjas idrottshallen under dagtid som gymnastiksal för gymnasiet och under kvällstid av föreningslivet. I bottenvåningen ligger Idrottshistoriska museet. Hela byggnaden renoverades 2008. Vid entrén står Ansgar Almqvists bronsskulptur "Gångaren"

4. Von Essens Plats

Hans Henrik von Essen (1820-1894) räknas som Tidaholms grundare. Han var adelsman med stort intresse för industrialismen. Von Essen var skicklig på att starta upp verksamheter men sämre på att leda, förvalta och utveckla dem. Mest framgångsrika var tändsticksfabriken Vulcan och Tidaholms Bruk. Tidaholms Bruk låg från början på Vulcanön men flyttades när tillverkningen expanderade. Brukets mest kända produkt var "Tidaholmskärran", en hästdragen vagn. Senare tillverkades också lastbilar, brandbilar och bussar. År 1859 byggde han Hellidens slott och bosatte sig där med sin familj. Idag fungerar Hellidens slott som folkhögskola och vandrarhem.

5. Gasstationen

Det här huset uppfördes på 1930-talet av Tidaholmsverken för att fungera som gasstation. Gasen såldes framför allt till mekaniska verkstäder. Byggnadsstilen är från slutet av 1800-talet, precis som turbinhuset.

6. Turbinhusön

Det vackra turbinhuset **I** uppfördes 1898 för en turbin avsedd att driva ett tröskverk på logen som låg på vänstra tidanstranden vid järnvägsbron. Byggnaden var mycket modern för sin tid och är idag välbevarad med sin röda tegelfasad, krenelerade gavelkrön och lilla hörntorn. Idag används huset som konsthall med olika utställningar sommartid. **J** De låga röda byggnaderna "Smedstugorna" flyttades från Smedjegatan på 1940-talet. Namnet kommer av att husen var bostäder åt smederna på Tidaholms Bruk. Idag är husen öppna under sommaren för besökare med café (Kaffestugan) och hantverksbutiker.

7. Klappebryggan

Namnet kommer av att man förr i tiden tvättade kläder vid bryggan. Smutsvattnet klappades ur med ett s.k. klappträ på särskilt uppbyggda träkonstruktioner. Det flitiga klappandet, från flera kvinnor samtidigt, hördes långt väg. Golvet kunde höjas och sänkas för att anpassas till vattennivån i ån. Det fanns fyra bryggor längs ån och på kvällarna var de mötesplatser för stadens ungdomar.

8. Agnetorps gamla kyrkplats

Här på Tidans norra strand låg Agnetorps gamla kyrka, en av Falbygdens många medeltidskyrkor. Kyrkan raserades 1840 och året efter stod Tidaholms nya kyrka klar. År 1953 gjordes en arkeologisk utgrävning av kyrkoruinen. Den äldsta stenkyrkan uppfördes troligtvis i slutet av 1100-talet och byggdes om och till fram till 1700-talets mitt.

9. Tidaholms kyrka

Tidaholms kyrka invigdes 1841. Den gamla medeltidskyrkan revs året innan och dopfunten och ljuskronan från 1600-talet flyttades över till den nya kyrkan. År 1892 fick tornet sitt nuvarande utseende och samma år tillkom sakristian och även predikstolen. I vapenhuset finns en stor väggmålning utförd av konstnären Evald Gillbrand. Konstverket tillkom i samband med kyrkans 100-årsjubileum 1941.

10. Tingshuset

År 1904 överflyttas tinget från Dimbo till Tidaholm. Då uppfördes tingshuset efter ritningar av arkitekten F A Wahlström från Skövde. Byggnaden har olika arkitektoniska stilar och de två tornen kröns av så kallade ryska kupoler. År 1973 upphörde tingsfunktionen och byggnaden blev polishus fram till år 2013.

11. Gamla torget

Torget syns på kartor redan från 1804 men sitt nuvarande namn fick det först 1914. Under 1920- och 30-talet stensattes torget. **K** Den gula Basarlängan minner om den ursprungliga bebyggelsen kring torget. År 1894 uppfördes den av Tidaholms bruk och byggnadsstilen är tidstypisk med sitt lilla hörntorn. **L** Den röda tegelbyggnaden på andra sidan torget uppfördes 1898 som Tidaholms Bruks Mejeri. Lägga märke till den vackra tegelfasaden med sina krönande listverk. På torget står konstverket; **M** vattenbäraren.

12. Birger Anderssons plats

Kan ni tänka er att det funnits ett stort tvåvåningshus i trä på den här platsen? Huset uppfördes 1868 som ett handelshus och kom att utgöra ett första anslag till stadsmässig bebyggelse i Tidaholm. Birger Anderssons plats har varit en knutpunkt för handel och transporter. Genom området gick godstransporter via tåg till Tidaholms bruk och via Norra Kungsvägen kom ox foror med virke till Vulcan.